

Doc. PhDr. Zdeněk Novotný, CSc.
kontakt: tel. 585 635 418, 585 635 402, mobil 732 726 929,
e-mail zdenek.novotny@upol.cz

Katedra společenských věd Pedagogické fakulty University Palackého

**Program seminářů povinných předmětů KVS/BFIL1 Filosofie – starověk, středověk,
renaissance, KVS/BFIL2 Filosofie – novověk, současnost**

**pro posluchače Pedagogické fakulty University Palackého
v zimním a letním semestru akademického roku 2009/2010**

Cílem seminářů je zdokonalit schopnost posluchačů samostatně pracovat s odbornou filosofickou literaturou, zejména primární, aktivně vystupovat, přesně formulovat myšlenky, diskutovat, písemně zpracovávat pojednání na zadaná témata.

Náplní seminářů je četba a rozbor stěžejních děl nejvýznamnějších filosofů, jejich kritické hodnocení, posouzení významu a místa v celkovém vývoji filosofického myšlení a reflexe ve vztahu k dnešku.

K udělení zápočtu se v každém semestru bude vyžadovat:

Aktivní účast posluchače v diskusích na základě znalostí získaných vlastní četbou.

V každém semestru buď odevzdání eseje s filosofickou tematikou (dle vlastního výběru z níže uvedených témat a po dohodě s vedoucím semináře) v rozsahu 4–5 stran psaných v běžných textových editorech (50 řádek na stránku), nebo přednesení přiděleného referátu v trvání 20 minut s vhodnými ukázkami z autentického filosofického textu, doloženého písemnou přípravou. Na závěr referátu musejí být zformulovány shrnující myšlenky, podávající také celkové zhodnocení, a problémové otázky pro diskusi (minimálně tři). Pokud posluchač v prvním semestru přednese referát, v druhém je povinen odevzdat esej a naopak. Nebude-li z časových důvodů možné referát přednést, bude vyžadováno jeho odevzdání v písemné podobě v rozsahu cca 10 stran psaných v běžných textových editorech (50 řádek na stránku). Závěr musí obsahovat shrnutí, zhodnocení a problémové otázky k zamyšlení (minimálně tři).

Rozvržení do jednotlivých seminářů - náplň referátů, literatura

1) Úvod – charakter filosofie a smysl sledování vývoje filosofického myšlení.

Základní učebnice filosofie nebo dějin filosofie, filosofické slovníky.

2) Filosofické názory v Orientě. Předfilosofické myšlení starého Řecka. Milétská škola. Hérakleitos.

Příručky k dějinám filosofie, filosofické slovníky, *Zlomky předsokratovských myslitelů*, Praha 1944 s. V-VI, 1-12, 22-34, 1962.

Pýthagorovci. Eleaté. Empedoklés. Anaxagorás. Atomisté.

Zlomky předsokratovských myslitelů, Praha 1944 s. 12-18, 139-152, 18-22, 34-47, 47-83, 84-116, 1962.

3) Sofisté. Sókratés a sókratovské školy.

Zlomky předsokratovských myslitelů, Praha 1944 s. 116-137, 1962, dialogy PLATÓN: *Obrana Sókrata, Kritón*, Praha 1942, 1994.

Platón.

dialogy PLATÓN: *Prótagorás*, Praha 1939, 1992, *Menón*, Praha 1941, 1992, *Symposion*, Praha 1947, 1993, *Ústava 5, 6, 7*, Praha 1921, *Parmenidés*, Praha 1936, 1996.

4) Aristotelés.

ARISTOTELÉS: *Kategorie*, Praha 1958, *Metafyzika 7, 8, 9*, Praha 1927, 1946.

Helénismus. Skepse. Epikúreismus. Stoicismus. Římská filosofie.

SENECA: *Útěchy*, Praha 1977, *O duševním klidu*, Praha 1941, 1973, MARCUS

AURELIUS: *Hovory k sobě*, Praha 1948, 1969, 1975, CICERO: *O povinnostech*, Praha 1940, 1970.

5) Novoplatónismus.

PLOTÍNOS: *Enneady*, Praha 1938.

Vznik křesťanství. Patristika. Augustinus Aurelius.

Bible, AUGUSTINUS AURELIUS: *Vyznání*, Praha 1926, 1992 nebo *O obci boží I-II*, Praha 1950.

6) Scholastika. Spor o univerzálie. Tomáš Akvinský.

TOMÁŠ AKVINSKÝ: *Summa theologická*, Olomouc 1937-1940 nebo *Summa proti pohanům*, Olomouc 1992-1993.

Duns Scotus.

DUNS SCOTUS, J.: *Výbor z díla*, In: SOUSEDÍK, S.: *Jan Duns Scotus. Doctor subtilis a jeho čeští žáci*, Praha 1989.

7) Renesanční filosofie. Mikuláš Kusánský. Machiavelli. Erasmus. More. F. Bacon. Hobbes.

KUSÁNSKÝ, M.: *Výbor z díla*. In FLOSS, P.: *Mikuláš Kusánský, Život a dílo*, Praha 1976, BACON, F.: *Nové organon*, Praha 1922, 1952, 1974, 1990, HOBBS, T.: *Výbor z díla*, Praha 1988.

Velké metafyzické systémy. Descartes. Spinoza. Leibniz.

DESCARTES, R.: *Rozprava o metodě*, Praha 1933, 1947 nebo *Úvahy o první filosofii*, Praha 1970, SPINOZA, B.: *Etika*, Praha 1925, 1977, LEIBNIZ, G. W.: *Monadologie*, Praha 1925, 1982.

8) Britský empirismus. Locke. Berkeley.

LOCKE, J.: *Esej o lidském rozumu*, Praha 1984, BERKELEY, G.: *Pojednání o základech lidského poznání*, Praha 1938, 1995.

Hume.

HUME, D.: *Zkoumání lidského rozumu*, Praha 1971 (skripta), 1972.

9) Osvícenství ve Francii a v Německu.

VOLTAIRE, F. M.: *Filosofický slovník*, Praha 1930, Olomouc 1997 (či jiný titul dle výběru), ROUSSEAU, J. J.: *O původu nerovnosti mezi lidmi*, Praha 1949 (či jiný titul dle výběru).

Kant, novokantovství.

KANT, I.: *Prolegomena ke každé příští metafyzice, jež se bude moci stát vědou*, Praha 1916, 1972, 1992, *Základy metafyziky mravů*, Praha 1910, 1976, CASSIRER, E.: *Filosofie symbolických forem I-II*, Praha 1996.

10) Fichte. Schelling, Hegel, Feuerbach. Pozitivismus, utilitarismus.

HEGEL, G. W. F.: *Fenomenologie ducha*, Praha 1960 (či jiný titul dle výběru), FEUERBACH, L.: *Podstata křesťanství*, Praha 1954 nebo *Zásady filosofie budoucnosti a jiné filosofické práce*, Praha 1959, COMTE, A.: *Výbor z díla*, Praha 1969 .

Marxistická filosofie, neomarxismus.

MARX, K.: *Ekonomicko-filosofické rukopisy z r. 1844*, Praha 1961, ENGELS, F.: *Ludvík Feuerbach a vyústění klasické německé filosofie*, Praha 1949, LENIN, V. I.: *Materialismus a empiriokriticismus*, Praha 1952, GARAUDY, R.: *Perspektivy člověka*, Praha 1964, FROMM, E.: *Mít nebo být*, Praha 1992.

11) Iracionalistické proudy. Schopenhauer. Kierkegaard. Nietzsche. Filosofie života, vitalismus, psychoanalýza. Nová ontologie.

SCHOPENHAUER, A.: *Svět jako vůle a představa*, Praha 1911-1917 (či jiný titul dle výběru), KIERKEGAARD, S.: *Bázeň a chvění. Nemoc k smrti*, Praha 1993 (či jiný titul dle výběru), NIETZSCHE, F.: *Tak pravil Zarathustra*, Praha 1914, 1920, 1968, 1995 (či jiný titul dle výběru). BERGSON, H.: *Čas a svoboda. O bezprostředních datech vědomí*, Praha 1947, 1995 (či jiný titul dle výběru), FREUD, S.: *Vybrané spisy*, Praha 1991, MARCUSE, H.: *Psychoanalýza a politika*, Praha 1969, HARTMANN, N.: *Nové cesty ontologie*, Bratislava 1976.

Pragmatismus. Novopozitivismus. Kritický racionalismus.

JAMES, W.: *Pragmatismus, nové jméno pro staré způsoby myšlení*, Praha 1918 (či jiný titul dle výběru), RUSSELL, B.: *Logika, jazyk, věda*, Praha 1967 (či jiný titul dle výběru), WITTGENSTEIN, L.: *Tractatus logico-philosophicus*, Praha 1993 (či jiný titul dle výběru), POPPER, K. R.: *Věčné hledání. Intelektuální autobiografie*, Praha 1995 (či jiný titul dle výběru).

12) Novotomismus. Fenomenologie. Existencialismus.

MARITAIN, J.: *Křesťanský humanismus*, Praha 1947 (či jiný titul dle výběru), HUSSERL, E.: *Karteziánské meditace*, Praha 1968 (či jiný titul dle výběru), HEIDEGGER, M.: *Bytí a čas*, Praha 1996 (vybrané kapitoly), JASPERS, K.: *Otázka viny*, Praha 1991, SARTRE, J. P.: *Marxismus a existencialismus*, Praha 1966 (či jiný titul dle výběru).

Filosofická antropologie. Postmoderní filosofie.

SCHELER, M.: *Místo člověka v kosmu*, Praha 1968 (či jiný titul dle výběru), GEHLEN, A.: *Duch ve světě techniky*, Praha 1972, LYOTARD, J.-F.: *O postmodernismu*, Praha 1993 (či jiný titul dle výběru).

13) Česká filosofie 14. - 19. století (Štítný, Hus, Chelčický, Komenský, Bolzano).

KOMENSKÝ, J. A.: *Labyrint světa a ráj srdce*, Praha 1970 (nebo jiné vydání), *Obecná porada o nápravě věcí lidských*, Praha 1992 (nebo jiné vydání), BOLZANO, B.: *Vědosloví*, Praha 1981.

Masaryk. Fischer. Patočka.

MASARYK, T. G.: *Ideály humanitní*, Praha 1901, 1968 (či jiný titul dle výběru), MASARYK, T. G.: *Počet pravděpodobnosti a Humova skepse*, Praha 1883 (nebo jiné vydání), FISCHER, J. L.: *Filosofické studie*, Praha 1968 (či jiný titul dle výběru), PATOČKA, J.: *Přirozený svět jako filosofický problém*, Praha 1936, 1970, 1993 (či jiný titul dle výběru).

Uvedené okruhy a studijní literaturu lze podle časových možností, uvážení katedry společenských věd nebo po dohodě s vedoucím semináře zúžit nebo rozšířit, případně zařadit další filosofy či filosofické směry.

Při výuce v seminářích je žádoucí znalost z filosofické četby ve vztahu k problematice blízké studovanému oboru.

Seznam další primární i sekundární literatury v češtině je uveden v publikaci STÖRIG, H. J. *Malé dějiny filosofie*, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 2007, 8. české vydání, ISBN 978-80-7195-206-0, celkový počet stran 654, přičemž je nutno brát na zřetel skutečnost, že stále vycházejí nové a nové tituly, takže žádný bibliografický přehled nemůže být úplný.

Jako základní učební text pro přípravu ke zkoušce se doporučuje:

STÖRIG, H. J. *Malé dějiny filosofie*, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 2007, 8. české vydání, ISBN 978-80-7195-206-0, celkový počet stran 654

nebo

NOVOTNÝ, Z. *Jak (se) učit filosofii*. Nakladatelství Olomouc, 1. vyd. Olomouc 2004, ISBN 80-7182-179-9, 144 s.

K české filozofii

GABRIEL, J. a kol. *Slovník českých filozofů*. Masarykova univerzita v Brně 1998, ISBN 80-210-1840-2, s. 421-422, 2 s., celkový počet stran 699